

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

ЗМІСТ

Секція І

Вектори розвитку педагогічної науки: методологія, історичний і компаративний дискурс	9
Балацинова А. Д. Ігнатій Петрович Козачинський – член ради при попечителі київського навчального округу з управління фондушевеними справами	9
Барабус А.А ., Васюгіна Т. М. Структура громадянської компетентності особистості та підходи до її формування у педагогічній теорії і практиці	12
Бєляєв С. Б. Еволюція методологічних підходів у розробленні освітньо-професійних програм підготовки фахівців	15
Борисенко Н. О. Нове і традиційне у вихованні майбутнього вчителя	19
Го Іцзян Тенденції модернізації музично-педагогічної освіти в сучасному Китаї	22
Завгородня Т. К. Персоналістичний дискурс історико-педагогічних досліджень	25
Золотухіна С. Т. Єдність навчання і виховання – умова формування особистості фахівця	28
Князян М. О., Князян Р. Х. Теоретичні засади інноватизації загальної середньої освіти в Польщі	32
Кузнецова О. Ю., Троцько А. В., Штефан Л. А. Мета, завдання та функції театральної педагогіки як науки	35
Лупаренко С. Є. Дитинство та розвиток дитини з точки зору різних наукових підходів і теорій	39
Малихін О. В., Арістова Н. О. Актуальні питання післядипломної освіти вчителів в умовах непрогнозованих впливів (пандемія COVID-19): трансформація людських цінностей	42
Мельник В. А., Васильєва О. А. Теоретичний аналіз наукових позицій про пізнавальну самостійність дітей	45
Пісоцька М. Е., Кадашевич К. О. Індивідуалізація навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект	48
Тарарак О. В., Тарарак М. Ю. Формування художньо-естетичної культури особистості в системі освіти Німеччини	51

Список використаних джерел.

1. Павелків Р. І. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента. Київ: Академвидав.2011. 376 с.
2. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку. Тернопіль : Мандрівець.2010. 136 с.
- 3.Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Просвіта.2001. 416 с.
- 4.Ткачук Т.А. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку у спілкуванні з вихователем : автореф. дис. .. канд. психол. наук : 19.00.07. Київ. 2004. 233с.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ КЛАСИЧНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІХ СПЕЦІАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.

Пісоцька М. Е.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Кадашевич К. О.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті обґрунтовано актуальність дослідження проблеми індивідуалізації навчання класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Розглянуто сутність поняття індивідуалізації навчання в контексті дослідження. Визначено мету і відповідні завдання, об'єкт і предмет дослідження. Окреслено його територіальні та хронологічні межі.

Ключові слова: індивідуалізація навчання, індивідуальний підхід, друга половина ХХ століття – початок ХХІ століття, навчання хореографії, середні спеціальні навчальні заклади України.

The article substantiates its relevance on the problem of individualization of teaching classical choreography in secondary special educational establishments of Ukraine of the second half of the XX - the beginning of the XXI century. The concept of individualization in the context of research is considered. The purpose and corresponding tasks, object and subject of research are defined. Territorial and chronological boundaries of the study are outlined.

Key words: individualization of learning, individual approach, second half of the XX century – the beginning of the XXI century, teaching choreography, secondary special educational institutions.

В умовах інтеграції України до європейського мистецького середовища,

зростає запит на висококваліфікованих спеціалістів мистецького профілю, зокрема, класичних танцівників. Високі сучасні вимоги до хореографів висувають завдання до державної системи їхньої підготовки, які передбачають створення оптимальних умов для збереження та розвитку індивідуального потенціалу майбутніх класичних танцівників, забезпечення їхнього професійного зростання, творчої самореалізації. Необхідність вирішення окресленого завдання обумовлює увагу до індивідуалізації навчального процесу.

Індивідуалізацію в контексті дослідження розуміємо як процес, який спрямований на розвиток індивідуальності; передбачає відокремлення (виділення) учня в процесі навчання для урахування притаманних йому індивідуальних особливостей; потребує певної організації цього процесу (систему індивідуалізованих способів та прийомів взаємообумовлених дій вчителя та учнів на всіх етапах навчальної діяльності) [1, с. 105].

Чіткому розумінню сучасного стану організації процесу індивідуалізації навчання учнів класичній хореографії, проектуванню розвитку означеної проблеми сприяє вивчення, переосмислення й творче використання освітнього досвіду педагогіки другої половини ХХ століття – початку ХХІ століття, у якому зосереджено цінні результати науково-методичних пошуків вітчизняних педагогів з окреслених питань.

Підкреслимо, що проблема вивчення та врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей учнів постала перед вченими досить давно. Розробляли її дослідники різних часів і з різних країн. У межах класичної світової спадщини базою для сучасного розуміння проблеми індивідуалізації навчання стали ідеї Аристотеля, К. Гельвеція, Й. Гербарта, Г. Гуаріні, Д. Дідро, А. Дістервега, Д. Дьюї, Т. Кампанелли, Квінтіліана, Я. А. Коменського, Д. Локка, М. Монтеня, М. Монтесорі, Т. Мора, І. Песталоцці, Платона, Ф. Рабле, Ж.-Ж. Руссо, В. Фельтре, С. Френе, Р. Штайнера тощо.

Значний внесок у її розвиток зробили російські й українські видатні діячі освіти й культури, зокрема: І. Бецької, В. Белінський, М. Бунаков, П. Блонський, Л. Виготський, Б. Грінченко, М. Добролюбов, О. Духнович, П. Каптерев, М. Ломоносов, С. Миропольський, М. Новиков, В. Одоєвський, М. Пирогов, О. Радіщев, С. Русова, Г. Сковорода, Л. Толстой, К. Ушинський, С. Шацький, М. Чернишевський, П. Юркевич, Ф. Янкович та інші. У працях цих авторів можна простежити зміну поглядів на значення, сутність та способи здійснення індивідуального підходу в навчанні: від розуміння існування вікових й індивідуальних відмінностей учнів, необхідності їхнього врахування у процесі навчання, підкреслення важливості розвитку індивідуальних здібностей як основи правильного вибору людиною професійного шляху до формулювання вимог, яким повинен відповідати вчитель для забезпечення природовідповідного характеру навчального процесу, обґрунтування доцільності побудови змісту освіти, процесу навчання на основі ідеї індивідуалізації, виділення конкретних способів здійснення індивідуалізації та диференціації навчання.

Зауважимо, що, не дивлячись на такі глибокі коріння, у вітчизняній педагогічній науці оформлення проблеми індивідуалізації навчання як загальнодидактичної відбулося відносно нещодавно у зв'язку з поширенням

гуманістичних ідей в освіті.

У науково-педагогічних працях другої половини ХХ століття – на початку ХХІ століття індивідуальний підхід досліджується як: умова підвищення ефективності навчання (В. Гладких, М. Сонін та інші), формування індивідуального стилю навчальної діяльності (В. Мерлін, Є. Клімов, Ю. Самарін та інші), розвитку в учнів пізнавальної самостійності та пізнавальної активності (Л. Арістова, Д. Вількєєв, А. Кірсанов, І. Огородников, Н. Половникова, Є. Рабунський, І. Унт, Т. Шамова та інші); засіб стимулювання пізнавального інтересу школярів (Н. Морозова, Г. Щукіна та інші), подолання їхньої неуспішності та посилення дисципліни на уроці (Ю. Бабанський, А. Бударний, Л. Кузнецова, А. Липкіна, В. Лубовський, Н. Менчинська, Н. Мурачковський, С. Рівес, А. Славіна, В. Цетлін та інші), розвитку суто індивідуальних здібностей (В. Крутецький, Н. Левітов, Б. Теплов та інші); спосіб скерування самостійної роботи (Л. Арістова, Б. Єсіпов, В. Буряк, З. Вологодська, А. Линда, Є. Рабунський, Л. Жарова, А. Усова, І. Унт та інші), організації навчання обдарованих школярів (Ю. Гільбух, Є. Голубєва, Н. Левітов, Н. Лейтес, В. М'ясищев, В. Чудновський та інші), дистанційного навчання учнів (К. Богайчук, С. Васильченко, М. Зарічкова, Г. Кульшова, Ю. Медведєва, В. Толочко, О. Хмель, А. Хуторської та інші); вимога до реалізації програмованого навчання (В. Беспалько, Г. Кондратенко, С. Литвинов, А. Матюшкін, І. Чуріков, В. Чучуков та інші), організації проблемного навчання (В. Барабаш, Д. Вількєєв, М. Данилов, В. Крутецький, М. Махмутов та інші), створення електронних програмних засобів (Л. Васильченко, Н. Кононец, В. Шевченко), упровадження модульного навчання (В. Євдокімов, І. Прокопенко, А. Фурман, П. Юцявіченє та інші).

У вітчизняній літературі також накопичено певний обсяг знань з питань організації навчання хореографії (О. Абдуліна, А. Алексюк, Л. Андрощук, Т. Благова, К. Зозуля, В. Нікітін, О. Пархоменко, Т. Сердюк, О. Таранцева, Л. Цветкова, О. Шамрова, М. Юр'єва та інші); історії хореографічної освіти (Ю. Бахрушин, М. Гваттеріні, Р. Герасимчук, Т. Гузун, А. Гуменюк, Л. Косаковська, В. Красовська, С. Легка, Т. Павлюк, А. Підлипська, М. Погребняк, Ю. Станішевський, С. Худеков, П. Чуприна, О. Шабаліна та інші).

Проте на сьогодні не було проведено комплексного дослідження теорії і практики індивідуалізації навчання класичній хореографії в обраний історичний період. Отже, актуальність означеної проблеми, її недостатня розробленість зумовили вибір теми дослідження «Індивідуалізація навчання учнів класичної хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)».

Мета дослідження полягає в здійсненні системного аналізу теоретичних основ й узагальнення досвіду індивідуалізації навчання учнів класичної хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України в другій половині ХХ століття – на початку ХХІ століття для використання прогресивних здобутків з метою вдосконалення підготовки майбутніх класичних хореографів у сучасних умовах реформування національної системи спеціалізованої освіти.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні визначено такі завдання:

1. Виявити витoki проблеми індивідуалізації навчання учнів класичній

хореографії в історії світової та вітчизняної педагогічної думки.

2. Уточнити термінологічно-понятійний апарат та схарактеризувати ступінь наукової розробки досліджуваної проблеми.

3. Науково обґрунтувати етапи розвитку досліджуваної проблеми в педагогічній теорії й освітній практиці в зазначений період, виділити їхні особливості.

4. Узагальнити досвід індивідуалізації навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України на кожному з обґрунтованих етапів.

Об'єктом дослідження є процес навчання учнів у середніх спеціальних навчальних закладах України другої половини ХХ століття – початку ХХІ століття. Предмет дослідження – теорія та практика індивідуалізації навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України в зазначений період.

За нижню межу дослідження взято 50-ті роки ХХ століття, час, коли в умовах післявоєнного відновлення держави відбувається пошук шляхів підвищення ефективності середньої освіти. За верхню межу – початок ХХІ століття, для якого характерне реформування системи освіти на основі національно-демократичних цінностей та принципу особистісної орієнтації, активізація наукового інтересу до проблеми індивідуалізації навчання.

Проблему індивідуалізації навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах досліджуємо в усіх регіонах України. Відповідно враховуємо, що певний час означена проблема вивчалася українськими вченими в контексті розгляду її науковцями Радянського Союзу та під впливом урядових документів радянських часів.

Список використаних джерел

1. Пісоцька М. Е. Питання індивідуалізації у педагогічних дослідженнях. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. Вип. 49. С. 104–114.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Тарарак О. В.

доктор філологічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Тарарак М. Ю.

кандидат філологічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статі висвітлено найбільш значущі концепції художньо-естетичного виховання особистості у Німеччині. Визначено пріоритетні напрями музичної